

เขียวแดงก็แค่สมมุติ • ชยปญโญ ภิกขุ จังหวัดสกลนคร • ถอดความจากวิดีโอ ตรวจสอบแก้แล้ว

[00:00] ธรรมะยามเช้า เช้า ๆ เราก็มาทำหน้าที่ของเราตามปกติ วันเวลาร่วงไป นี่ก็ใกล้ออกพรรษาแล้ว ออกพรรษาส่วนใหญ่ก็จะเที่ยวจาริกไป แต่ธรรมเนียมปฏิบัติก็จะถือเอาการจาริกหลังการกฐินเป็นส่วนใหญ่ วัดที่มีกฐิน

[00:36] ที่นี้เราพูดเป็นคร่าว ๆ ไม่ว่าจะมากจะน้อย พระจะมากจะน้อย เราก็ทำหน้าที่ของเราเป็นปกติ โอกาสมันผ่านไปอยู่ตลอด ทำปัจจุบันนี้ให้มันดี ดีเท่าไรไม่รู้ แต่ให้ดีที่สุดเท่าที่เรารู้ได้ ขวนขวายให้มากขึ้น เพราะเวลาเราน้อยลง

[01:11] พึงกระทำตนเหมือนคนอยู่บนเรือนที่ถูกไฟไหม้ เราจะทำยังไง แสวงหาที่พึ่งให้ตนเองยังงี้ พึ่งสิ่งอื่นให้น้อยลง หันมาพึ่งตนเองให้มากขึ้น บริหารต่าง ๆ ที่มันเกินความจำเป็น เราก็ละออกไปบ้าง มันจะได้เบา ทำชีวิตให้มันเรียบง่าย

[01:44] ความจริงแล้วธรรมะมันไม่มีอะไรให้พูดมากหรอก มันเป็นเรื่องของการดูแลจิตใจของเรา มีสติ มีปัญญา ดูให้รู้เท่าทัน นำมาบริหารจัดการอารมณ์ตัวเอง ไม่ให้มันก่อโทษก่อภัยก่อเวรในเบื้องต้น เป็นผู้อยู่โดยปราศจากโทษก่อนที่จะพ้นทุกข์ มันต้องปราศจากโทษก่อน

[02:13] การเลี้ยงชีพ การดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียน คือศีลนั่นเอง ใจมันถึงจะตั้งมั่น จิตใจมันถึงจะตั้งมั่น เพราะไม่มีบาปอกุศลคอยรบกวน ที่นี้ความคิดมันก็จะคิดไปในทางที่ดี คุณงามความดีเป็นพื้นฐาน

[02:37] เรื่องการบรรลุขั้นนี้นั้นไม่ต้องพูดหรอก มันเป็นเรื่องของใจของเรา มันทุกข์น้อยลงไหม เอาความจริงในปัจจุบันนี้ มันยังเผลอไปชอบ ยังเผลอไปชังอยู่ไหม ดูให้รู้เท่าทัน เวลาหุกระทบเสียง ตากระทบรูป จมูกได้กลิ่น ใจที่มารับรู้ มันให้ความสำคัญกับรู้นั้นไปทางไหน มีความเห็นต่อสิ่งที่รู้นั้นอย่างไร

[03:13] ปรับทิวฐิของเราให้ตรง อย่าไปตัดสินอะไร เพราะเราไม่ใช่ผู้พิพากษาโลก เราพิพากษาใจของเราให้มันได้ ดูแลจิตใจของเราให้มันเป็น เท่านั้นแหละ ส่วนใครจะดีแค่ไหน ใครจะไม่ดีอย่างไร มันเป็นเรื่องแต่ละบุคคล

[03:40] ในอริยมรรค ทางเดินของอริยบุคคล เริ่มต้นเลยคำว่าสมาธิทิวฐิ เพราะฉะนั้นในการดำเนินชีวิตของเรา ต้องวางความเห็นต่อการใช้ชีวิตนั้นให้ถูกต้อง เบื้องต้นก็ถูกต้องตามสมมุตินี้แหละ อย่าเพิ่งก้าวข้ามสมมุติ ถ้ายังไม่รู้จักสมมุติ หน้าที่ของเรามีอะไรยังงี้ก็ทำไป ทำให้มันถูกต้อง

[04:10] เมื่อสมมุติแล้วก็สมมุติให้มันดี สมมุติให้มันถูก เรียนรู้สมมุติเพื่อที่จะได้เข้าใจสมมุติ แล้วก็ไม่ต้องหลงสมมุติ พอไม่ติดในสมมุติ มันจะเป็นอะไรก็ช่างมัน เพราะมันไม่มีความหมายแล้ว ไม่ใช่ว่าติดอยู่ในสมมุติ สมมุติของโยม สมมุติของพระ ยึดอยู่ในสมมุติ สมมุติของนักปฏิบัติ มันก็ติดข้องอยู่ ยึดตรงไหนมันก็ติดตรงนั้น

[04:43] เพราะฉะนั้นถ้าเราไม่สำรวจใจ ให้ดูใจตัวเอง เราก็ไม่มีทางที่จะเห็นเอาความจริงที่มันเกิดขึ้น ผู้ใดสำรวจจิตได้ ผู้นั้นก็พ้นจากบ่วงมาร มารในที่นี้ก็คือมีความเห็นผิดนั่นเอง ที่มันจะคอยลากพาเราไป มีความโลภเป็นที่ตั้งบ้าง มันเป็นเหยื่อล่อด้วยกาม รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ความปรารถนา

[05:17] มันทั้งหลายล่อ ทั้งๆ มีความกลัว ความไม่พอใจ ความโกรธ อารมณ์สองฝั่งนี้มันก็เกิดจากความเห็นของเรา แต่ถ้าความเห็นของเรามันตรง มันก็จะเป็นกลาง จิตมันเป็นกลาง ๆ มันไม่ชอบ มันไม่ชัง รู้แล้วมันก็วาง ไม่ไปตัดสิน ไม่ไปบอกว่ามันดี นี่ถูก นี่แหละ ประคับประคองจิตใจของเรา

[05:52] ระวังอย่าให้จิตของเรานี้มันเกลไถล มันไหลไปสู่อกุศล จุดติงมันให้ไว รู้ให้ทัน แล้วก็ละให้ไว ทำทั้งหมด ข้อปฏิบัติทั้งหมดนั่นคือปฏิบัติที่ใจ การทำความเพียรทางใจ ส่วนรูปแบบทางกายนั่นเป็นเรื่องเฉพาะแต่ละบุคคล ไม่ใช่มาตรฐานชีวิตว่าคนนั้นปฏิบัติเคร่ง คนนี้ไม่ปฏิบัติ มันชีวิตกันไม่ได้ เพราะฉะนั้นอย่าไปตัดสินใคร อย่าไปพยากรณ์อะไร

[06:36] ตัวสตินี้แหละ พุดอยู่ทุกวันก็พุดถึงเรื่องของสติ ให้มีสติเป็นไปในกาย อุบายการฝึกก็อาศัยเดินตามทางของพระพุทธเจ้า คือการเจริญอานาปานสติ เพื่อให้เกิดสติปัฏฐาน ๔ ต้องเป็นสติปัฏฐาน ๔ ถึงจะเรียกว่านักภาวนา

[06:59] ทุกวันนี้เราทำแบบขาดความเข้าใจกันเป็นส่วนใหญ่ มุ่งเน้นไปแต่เรื่องของรูปแบบการปฏิบัติ มุ่งเน้นไปแต่ชั่วโมงการนั่งสมาธิ แต่เราทำความเห็นต่อการนั่งนั้นไม่ตรง กระตุ้มเมื่อดมมันติดติด มันก็ไม่มีทางที่จะให้ผลที่ถูกต้องได้ ต้องปรับเปลี่ยนใหม่

[07:29] วางความเห็นผิดของเราลง ละความเก่ง ละความรู้ ละความมี ความเป็นลง วางมันให้ได้ แล้วก็อยู่กับความจริงในปัจจุบัน ไม่ต้องอยากรู้ในสิ่งที่มันยังไม่รู้ ในสิ่งที่รู้แล้วก็อย่าไปยึดเอารู้นั้นไว้ อย่าเป็นเรา รู้มันเป็นเพียงรู้เฉย ๆ ที่ไม่มีเรา นี่แหละ ถ้าดูเท่าทันแล้ว ใจของเรามันก็จะไม่เป็นทุกข์ รู้จักรักษาจิตใจของตัวเองได้

[08:09] เมื่อตาเห็นรูป มันพอใจกับรูปใหม่ เมื่อหูได้ยินเสียง มันพอใจกับเสียงนั้นใหม่ ดูให้เท่าทันตรงนี้ การปฏิบัติธรรมก็คือดูใจตัวเองนั่นแหละ นักภาวนาต้องดูใจตัวเอง อย่าไปดูผู้อื่น อย่าไปยุ่งกับคนอื่น การมองว่าคนอื่นไม่ดี นั่นไม่ได้ทำให้เราดีขึ้น คนอื่นชั่วไม่ได้แปลว่าเราดี

[08:40] เพราะฉะนั้นการพุดถึงเรื่องความไม่ดีของคนอื่นนั่นมันไม่ได้ทำให้เราดีขึ้น แต่มันทำให้เรานั้นต่ำลง เพราะเราไปเกลือกกลัวยู่กับสิ่งไม่ดี ใจของเรานั้นแหละที่มันไม่ดี ไม่ต้องไปว่าใคร ไม่ต้องนิินหาว่าร้าย อนุปวาโท อนุปชาโต การไม่พุดร้าย การไม่ทำร้าย ใครจะอยู่ยุ่งไ้ก็ช่างเขาเถิด

[09:09] เราอย่าไปบังคับใคร อย่าข่มเขาโคขืนให้กินหญ้า มันทำไม่ได้ แม้แต่พระพุทธเจ้าเองท่านก็ยังตรัสเอาไว้ว่า ธรรมะจะกลายเป็นของชั่ว เป็นของร้าย สำหรับคนที่ไม่มีศรัทธา คนที่ไม่เชื่อในคำสอนของพระพุทธเจ้า ไปพุดให้เขาฟัง เขาก็ไม่ฟัง เขาจะมองเราเป็นคนเพี้ยน เป็นคนบ้า เป็นคนวิกลจริตไป เพราะฉะนั้นมันไม่มีประโยชน์

[09:43] เราเรียนรู้ธรรมะจากคำสอนของพระพุทธเจ้า เราจะต้องนำมาปฏิบัติให้มันเกิดผลกับเรา ดูให้รู้ ให้เท่า ให้ทัน อย่าหลง อย่าไหลไป อยู่ตรงไหนก็ได้ เป็นอะไรก็ได้ แต่ให้รู้ตัว ถ้ารู้ตัวแล้วมันก็จะเท่าทันในเวทนา รู้ตัวนั่นคือกายคตาสตินั่นแหละ ไม่พุดภาษาบาลีมันก็เป็น ถ้ามีสติรู้ตัวอยู่ มีความรู้สึกตัวทั่วพร้อมอยู่

[10:24] ดังนั้นเมื่อเกิดการกระทบ ก็มีอายตนะ มันจึงมีผัสสะ มันจึงเกิดเวทนา เกิดความพอใจ เกิดความไม่พอใจ สุข ทุกข์ เฉย สุขเวทนา ทุกขเวทนา อทุกขมสุข เราก็รู้เท่าทันในเวทนา เมื่อรู้เท่าทันในเวทนา มันก็ไม่มีตัณหา ไม่มีอุปาทาน นี่แหละทางที่จะเข้ามาตัดกระแสการเกิด กระแสของปฏิจจสมุปบาท ตัดตรงเวทนาได้ ตัณหาอุปาทานก็ไม่เกิด ภพชาติก็ไม่มี มันก็ไม่นเป็นวัฏฏะ

[11:14] ที่นี้ สติของเราสมบูรณ์ขึ้น ปัญญามันก็เฉียบแหลมขึ้น มันก็ชำแรกเจาะแทงกิเลสที่อยู่ในจิตในใจของเรา ชำระกิเลสในจิตในใจของเราได้มากขึ้น จากเวทนาที่มันเคยมีความรุนแรง เมื่อสติปัญญาเกิด มันก็จะลดความ

รุนแรงลง พอ(อารมณ์)ระคะ โทสะ เข้ามากระทบ แต่ถ้าสติรู้เท่าทัน กำลังของอารมณ์นั้นก็จะอ่อนลง มานะที่จะคอยตีแบงก็ไม่มีกำลัง เพราะมีสติเป็นกรอบป้องกัน

[12:00] เพราะฉะนั้น เมื่อเราเจริญสติให้มากขึ้น มันก็จะทำให้สมาธิเรามั่นคงขึ้น เป็นสัมมาสมาธิ รู้ตัวอยู่อย่างไม่เป็นทุกข์ ไม่ต้องไปคาดหวังอะไร เพราะสุดท้ายมันไม่มีใครได้อะไร ชั่วคราวเท่านั้นที่เราเป็นอยู่

[12:28] ที่เราเป็นทุกข์กับคนนั้นก็เพราะเราคิดว่าคนนั้นเป็นบุตร เป็นหลาน เป็นคนที่เกี่ยวข้องกับเรา คือเป็นของเรา อยู่ เราก็ทุกข์กับเขา เขาไม่ดีก็เป็นทุกข์กับเขา เพราะอยากให้เขาดี ให้เข้าใจว่าธรรมชาติของเขาเป็นอย่างนั้น แร่ตะกั่วแม้จะมาขึ้นรูปหล่อหลอมยังงี้ ใส่เข้าตีขนาดไหน มันก็ไม่สามารถกลายเป็นทองคำได้ ต้องเข้าใจอย่างนั้น ธรรมชาติของแต่ละคนไม่เท่ากัน จะไปบังคับเขาไม่ได้

[13:07] และที่สำคัญก็คือ พระพุทธเจ้าไม่เคยบังคับใคร ท่านเพียงแต่บอก ใครอยากจะปฏิบัติก็ปฏิบัติ มันเป็นผลกับตนเอง ไม่ใช่ผลกับผู้อื่น แต่ทุกวันนี้คนส่วนใหญ่จะไปบังคับ อยากให้คนอื่นด้อย่างที่ใจของเราอยากให้ เป็น ไป บังคับคนนั้นคนนี้ ไปโทษคนนั้นคนนี้ แต่ไม่เคย ไม่เคยที่จะบังคับจิตใจของเราให้มันหยุด ไม่ไปก่อศัตรู

[13:44] เพราะฉะนั้นสติเมื่อมันสมบูรณ์ขึ้น สมาธิก็จะมั่นคงขึ้น สตินทรีย์ สมาธินทรีย์ ปัญญินทรีย์ อินทรีย์ที่ชื่อว่า ปัญญา ก็เฝ้ารอบ แต่ตัวอินทรีย์ ๕ พละ ๕ สำคัญนะ ถ้าไม่มีกำลังมันไปไม่ได้ กำลังที่ชื่อว่าศรัทธา ถ้าไม่มีศรัทธา มันก็ทำไม่ได้ จบเลย คือมันบอดตั้งแต่ต้น ศรัทธาจึงเป็นเมล็ดพันธุ์ที่จะนำไปปลูก

[14:18] เมื่อมีศรัทธา มีความเชื่อ จึงมีความเพียรเกิดขึ้น ถ้าเราไม่เชื่อในเรื่องของเหตุกับผล ไม่เชื่อในคำพูดของพระพุทธเจ้า ไม่เชื่อว่าคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นสามารถนำพาเราพ้นทุกข์ได้ เราก็จะไม่ปฏิบัติตามคำสอนนั้น แต่เมื่อใดที่เราเชื่อว่าคำสอนนั้นสามารถนำพาเราให้พ้นจากความทุกข์ได้ เราก็จะขวนขวายประพฤติปฏิบัติตาม แม้การประพฤติปฏิบัตินั้นจะมีความยากลำบากขนาดไหนก็ตาม ก็จะไม่ย่อท้อ ไม่ละทิ้ง นี่มีศรัทธา มีวิริยะ

[15:02] เมื่อดำเนินอยู่อย่างนั้น สติ สมาธิ ปัญญา อินทรีย์ ๕ ก็เกิดขึ้น ปัญญามากขึ้นก็จะทำให้ความเห็นของเรานั้น มันตรงยิ่งขึ้น สัมมาทิฐิ เมื่อความเห็นมันตรงขึ้น ความคิดมันก็ตรงขึ้น คำพูด การกระทำ การดำเนิน(ชีวิต) มันเป็นไปในทางที่ถูกต้อง เป็นไปเพื่อความหลุดพ้น

[15:39] จิตนี้จึงจะค่อย ๆ ว่างคลายจากความทุกข์ลงไปทีละน้อย ทีละน้อย ความทุกข์ไม่ใช่เป็นก้อนเป็นกลุ่มที่จะจับโยนทิ้งหรือแบกไว้ แต่มันจะค่อย ๆ ว่างคลาย ว่างคลายจากอุปาทาน ความหมายของคำว่าทุกข์ก็คือมันดับ มันไม่เที่ยง มันแตกดับ แต่เราไปยึดเอาสิ่งเหล่านั้นไว้ ที่มันว่างคลายก็คือว่างคลายจากอุปาทาน วิราคะ วิราคะ ความว่างคลาย

[16:18] ไม่มีใครไปปล่อยไปวางทุกข์ ไม่มีใครไปดับทุกข์ เพียงแต่รู้เท่านั้น ทุกข์เป็นสิ่งที่จะต้องกำหนดรู้ สมุทัยเป็นสิ่งที่ต้องละ นั่นต่างหากคือสิ่งที่ต้องละ ในส่ายเกิด เพราะฉะนั้นปฏิจจสมุปบาทเป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนให้ เราเข้าไปศึกษา ถ้ายังไม่รู้ตรงนี้ ก็ยังห่างไกลคำว่าชาวพุทธ ห่างไกลมาก

[17:00] มันมีข้อปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าสอนให้เรา รู้จักสำรวจระวังอายตนะก่อนในเบื้องต้น จะสำรวจอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ได้ ก็ต้องมีสติ ความระลึก รู้ มีสัมปชัญญะ ความรู้สึกตัว ความระลึกได้เกิดขึ้น มันถึงจะสำรวจได้ เรียนรู้ตรงนี้แหละ

[17:25] นี่คือนทางที่จะทำให้พ้นจากความหลงได้ ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสเอาไว้ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดยังไม่รู้ ซึ่งถึงอายตนะ ผู้นั้นยังห่างไกลพระธรรมวินัยยิ่งนัก คำว่าภิกษุในที่นี้ไม่ได้แปลเอวว่านักบวชโดยส่วนเดียว ภิกษุคือ ผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร แต่บวชมาเล่น ๆ หัว ๆ ถ้ายังไม่เห็นภัยในวัฏสงสาร ก็ยังเรียกภิกษุไม่ได้ เป็นเพียงภิกษุสมมุติ

[18:00] คือยังไม่เห็นภัยในวัฏฏะจริง ๆ ดังนั้นผู้เห็นภัยในวัฏสงสารจริง ๆ ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าภิกษุ จึงสำรวจระวัง อายตนะ เมื่อมีสติสำรวจระวังอายตนะอยู่ ดังนั้นนั่นแหละคือการปฏิบัติ คือการศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติตามคำสั่ง สอนของพระพุทธเจ้า เข้ามาศึกษาตำราที่แท้จริง

[18:32] เพราะสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสนั้นอยู่ภายในชั้น ๕ นี้ ก็จะเข้าใจถึงความเป็นชั้น ๕ โดยความเป็นชั้น ๕ ไม่ใช่โดยความเป็นเรา ไม่ใช่เราไปเป็นคนเข้าใจชั้น ๕ เห็นมันเป็นกอง ไม่เป็นเรา เห็นเป็นรูป เห็นเป็นเวทนา เห็นเป็นสัญญา เห็นเป็นสังขาร เห็นเป็นวิญญาณ จากชั้น และเจาะลึกลงไปเป็นธาตุ ธาตุ ชั้น อายตนะ อากา

[19:17] ในตำราก็เขียนโดยอนุโลม จากผลไปหาเหตุ มันเป็นสายเกิด แต่ในทางปฏิบัติต้องย้อนกลับ จากเหตุไปหาผล นี่เป็นสายเกิด ในทางปฏิบัติต้องปฏิโลม ย้อนกลับ ศึกษาจากผลย้อนกลับเข้ามาหาเหตุ เพื่อที่จะรู้แจ้งในเหตุ ใน สมุทัย แต่ถ้าศึกษาตามออกไป มันหลง

[19:57] จึงมีแต่คนหลงรู้ เพราะมันวางรู้ไม่ได้ นี่แหละ ก็ยึดรู้ ก็จะเถียงกัน ถ้ามันรู้จริง ๆ แล้วมันจะไม่เถียงกับใคร เลย ใครจะว่าอะไรยังงี้ก็ช่างเขา มันไม่ใช่หน้าที่ของเรา คนยังไม่เห็น ไปบอกให้เขาดู เขาก็ไม่รู้ บอกคนตาบอด ให้ดูสีเขียวสีแดง บอกอะไรมันก็ไม่เข้าใจ จนกว่าตาเขามันจะหายเอง นั่นแหละมันจะรู้ว่า อันนั้นอันนี้เขาสมมุติว่า เขียว อันนี้เขาสมมุติว่าแดง

[20:31] ไข่แดง ไข่เขียวที่ตาเห็นก็ยังเป็นสมมุติอยู่ อันนี้แหละที่มันไม่เข้าใจกัน พอเห็นเขียวเห็นแดงหน่อยก็ลงว่านั่น คือของจริง จริง ๆ แล้วเขียวแดงมันก็สมมุติทั้งนั้น เป็นเพียงมายาเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นข้อปฏิบัติ เราก็กปฏิบัติเอาเอง ของใครของเรา มันดูให้กันไม่ได้ ใจของเรา ใครจะมาดูให้เราได้

[21:01] ถูกหรือผิดก็เรานี้แหละรู้ ถ้ากล้าที่จะเปิดเผยต่อตัวเอง ไม่มีเล่นหลอหลอมกับตัวเอง ไม่โกหกตัวเอง มีความ ละเอียดในข้อประพฤติปฏิบัติของตัวเองที่มันยังย่อหย่อน เรียกว่าเกิดหิริ รู้สึกถึงความละเอียดในบาปในอกุศลต่าง ๆ มันก็จะค่อย ๆ ละสิ่งเหล่านั้นออกไป เมื่อได้เห็นว่ามันเป็นโทษ เมื่อนั้นมันถึงจะหาวิธีละ เห็นเป็นโทษเป็นทุกข์ มัน ถึงจะหาวิธีละ วิธีสลัดออก

[21:41] ในขณะเดียวกัน กำลังสติสมบูรณ์ขึ้นจากการศึกษาเวทนา เท่ามาเท่าทัน รู้สึกเข้ามาถึงผัสสะ คือการกระทบ มันกระทบที่ไหน กระทบที่ใจ โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ มันก็เข้ามาศึกษาจากกาย มาสู่เวทนา มาสู่จิต แต่ตัวจิตที่มัน หลงนั่นแหละ ถ้ามันไม่รู้ตัวมันเอง มันเป็นแต่ผู้รู้ผู้อื่น แต่ตัวของมันยังไม่รู้ตื่นขึ้นมา

[22:27] เมื่อใดผู้รู้ถูกรู้ นั่นแหละ มันก็จะหมดผู้รู้ไป จะเหลือแต่รู้เฉย ๆ มันถึงจะเห็นจริง ๆ ว่ากระแสการเกิดมันเป็น ยังไง กระแสของปัจจุสมุพบาทมันเป็นยังงี้ ไม่ใช่เอาแต่มานั่งท่อง อวิชชาเป็นปัจจัยมีสังขาร มีวิญญาณ มีนาม รูป ท่องให้ตายมันก็ไม่เห็น เพราะมันไม่เคยดู

[22:55] ดังนั้นสติปัญญา ๔ เป็นวิปัสสนาล้วน ๆ ตั้งแต่ฐานกายเลย ในกายานุปัสสนา ทำให้แจ้งในฐานกาย เมื่อใดที่ มันไม่มีความลังเลสงสัยแล้ว มันก็หมดความสำคัญมันหมายความว่ากายนี้เป็นเรา ภาษาบาลีก็ใช้คำว่าสักกายทิฐิ ก็ เป็นคุณสมบัติของอริยบุคคลขั้นต้น เปื่องตัน

[23:29] เมื่อสติสมบูรณ์ขึ้น จากกายมาสู่เวทนา กายานุปัสสนา เวทนานุปัสสนา รู้แจ้งในเวทนา สุข ทุกข์ เฉย มันจึงไม่มีอุปาทานในเวทนา เวทนายังมีอยู่ แต่มันไม่มีอุปาทาน รู้แจ้งในจิต มันจึงไม่หลง มันจึงจะได้เห็นกระแสธรรมที่แท้จริง เห็นความจริง

[24:03] อาศัยกำลังสติปัญญา พันทุกข์ได้เพราะปัญญานะ ไม่ใช่เพราะสมาธิ สมาธิถ้าไม่มีปัญญามันก็หลงเข้าป่าเข้ารกเข้าพงไป ยึดในสมาธิ ยึดในข้อปฏิบัติ ยึดในธรรมเนียมประเพณี ยึดทุกอย่าง ยึดในความดีความถูกต้อง ก็ยังติดอยู่ในความดีในความถูกต้อง ยึดในเหตุ ยึดในผล ก็ยังหลงอยู่ เหมือนคนตาดีหลงสีเขียวยังสีเดงนั่นแหละ

[24:39] แต่ถ้าลึกลงไปกว่านั้นเลย มันไม่เคยมีเขียวมีแดง เพราะสีแดงกับคนนั่นแหละไปสมมุติว่ามันแดง สีเขียวกับคนนั่นแหละไปสมมุติว่ามันเขียว ตัวของมันมันเป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น มันไม่ได้เขียว มันไม่ได้แดง ถ้าเห็นแจ้งอย่างนี้แล้ว มันก็ไม่เลียงเขียวกับแดงกับใคร ไม่ถามว่าแดงแบบไหน แดงอย่างไร รู้แล้วก็ดับไป ดับที่รู้ กายสังขารนี้ก็อยู่ ประคับประคองกันไป

[25:13] เป็นเพียงนามรูปที่อาศัยกัน เหมือนอยู่กับบ้านเช่า อยู่เหมือนลูกจ้างที่รอเวลาเลิกงาน ภาษาอีสานก็ว่า อยู่ช้ำตาย ชื่อ ๆ อยู่ถ้ามันตาย ถ้ามือตาย ชื่อ ๆ ไม่มีความทะยานอยากดิ้นรนไป ไม่มีความอะไรห่วงหา หมดสิ่งปรารถนา มันก็ไม่เหลืออะไร เป็นผู้อยู่อย่างไม่ปรารถนา ทำอยู่ แต่มันไม่ปรารถนา ไม่คาดหวัง

[25:55] ชีวิตมันจะเอาอะไรมายุ่งยาก มันจะเอาอะไรมาเป็นสุข มันจะเอาอะไรมาเป็นทุกข์ มันจะเอาอะไรมาได้ มันจะเอาอะไรมาเสีย เพราะมันไม่มีตัวเรา ตัวเรานั้นแหละตัวปัญหา อย่าไปโทษคนอื่น ปัญหาทั้งหมดนั้นเกิดขึ้นเพราะตัวเรา ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะคนอื่นเลย เพราะสิ่งอื่นเลย แก๊ไขตัวเรา ทำให้ดี ดูให้ดี พิจารณาให้ดี

[26:30] อริยสัจ ๔ นั่นคือแก่นแท้คำสอนของพระพุทธเจ้า เพราะธรรมะทั้งหมดที่พระพุทธเจ้าตรัสนั้นล้วนแล้วแต่เป็นไปเพื่อความจางคลายแห่งทุกข์ ไปสู่ความหลุดพ้น ไปสู่ความเป็นอิสระ ถ้าเราดูดี ๆ เวลาที่มีสติรู้อยู่เฉย ๆ มีสติ มีความตื่นอยู่เฉย ๆ มันเป็นการอยู่ที่อยู่นิ่งเือนกาลเวลา

[27:06] คำว่าอากาลโก อากาลโก คืออยู่นิ่งเือนกาล ไม่ถูกครอบงำด้วยกาลเวลา พัน ไม่มีกาลสมัย แต่เราทำไม่ได้เต็มรอบ มันจึงเป็นการพันในระยหนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง สมยวิมุตโต เป็นจิตของผู้เป็นเสขะ(บุคคล) ศึกษา คือผู้ยังศึกษาอยู่ แต่เสขบุคคลนั้นเป็นสมยวิมุตโต หลุดพ้นโดยไม่ถูกกาลสมัยครอบงำ หลุดพ้นโดยรอบ

[27:56] อยู่เือนกาลจริง ๆ อยู่เือนโลก อยู่เือนเหตุ เือนผลทั้งปวง อยู่เือนถูก เือนผิด เือนดี เือนชั่ว เือนบาป เือนบุญ เือนเกิด เือนตาย หาไม่มีเกิด ไม่มีตาย อยู่ตรงนั้น เพราะฉะนั้นเราก็จริญให้มาก ทำให้มากขึ้นที่พึงของเรา

[28:15] ในขณะเดียวกัน คุณงามความดีต่าง ๆ ที่เป็นปุ๋ยบำรุงนั้นเราก็อยาได้ขาด เพื่อความเจริญงดงามของจิตของใจของเรา ทำดีบำรุงใจ ทำบุญบำรุงใจ ทำบุญเพื่อชำระจิตใจ อย่าทำเพื่อเอา เพื่อได้ เพื่อมี เพื่อเป็น อย่าไปกังวล มัน ความเจ็บไข้ได้ป่วยมันมีเป็นธรรมดา ความชราเป็นธรรมดา ความพลัดพรากมีเป็นธรรมดา

[28:50] เราอย่าไปกังวล อย่าไปยึดติดกับมัน เพราะสุดท้ายแล้วตายเหมือนกัน ไม่มีใครรอดได้ นามกายสังขารนี้ ไม่ว่าจะมั่งมีขนาดไหนก็แล้วแต่ มีมากก็ไม่สามารถเอาติดตัวไปได้ แต่ถ้ามีปัญหาที่น่าสนใจที่มันนั้นมาใช้ให้มันเกิดประโยชน์ ก่อนที่จะตายจากไป เงินทองเราสะสมได้เพียงชั่วคราว แต่คุณงามความดีนั้นมันติดอยู่ในจิตในใจ มันบำรุงหล่อเลี้ยงจิตใจของเรา เป็นสมบัติที่เราจะสามารถนำติดตามไปได้ ถ้าเรายังต้องเกิด แต่ถ้าทำไม่เป็น มันก็ยาก มันก็ไม่ได้

[29:44] เพราะฉะนั้นในทางหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เราก็นำมาปฏิบัติตามกำลังสติปัญญาความสามารถของเรา อย่าไปทำเกินกำลัง ดูตัวเองให้มากขึ้น สำหรับเขานี้ก็ขออนุโมทนากับทุกความตั้งใจของทุกท่าน ที่ได้ช่วยกันบำรุงดูแลรักษาศาสนาให้ยังคงอยู่ ตามฐานะหน้าที่ของตน ขอเจริญพร